

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 335/2023-22

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Roberta Šorla a sudcov Petra Straku a Martina Vernarského (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpenej JUDr. Lubomírom Müllerom, euroadvokátom, Symfonická 1496/9, Praha, Česká republika, proti postupu Krajského súdu v Bratislave v konaní sp. zn. 4Sa/58/2020 takto

r o z h o d o l :

1. Postupom Krajského súdu v Bratislave v konaní sp. zn. 4Sa/58/2020 **bolo porušené** základné právo sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Správnemu súdu v Bratislave **p r i k a z u j e**, aby v konaní sp. zn. BA-4Sa/58/2020 konal bez zbytočných prietáhov.
3. Sťažovateľke **p r i z n á v a** finančné zadost'učinenie **800 eur**, ktoré **je** Správny súd v Bratislave **p o v i n n ý** zaplatiť jej do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.
4. Správny súd v Bratislave **je p o v i n n ý** nahradiť sťažovateľke trovy konania **442,38 eur** a zaplatiť ich právnomu zástupcovi sťažovateľky do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.
5. Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti sťažovateľky **n e v y h o v u j e**.

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Ústavný súd uznesením č. k. III. ÚS 335/2023-10 z 29. júna 2023 prijal v celom rozsahu na ďalšie konanie ústavnú sťažnosť sťažovateľky podľa § 56 ods. 5 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“), ktorou sa domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Krajského súdu v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) v konaní sp. zn. 4Sa/58/2020. Sťažovateľka žiada prikázať krajskému súdu konať bez zbytočných prietáhov a o priznanie finančného zadosťučinenia 1 500 eur a náhrady trov konania.

2. Podľa § 3 ods. 3 písm. b) zákona č. 151/2022 Z. z. o zriadení správnych súdov a o zmene a doplnení niektorých zákonov prešiel od 1. júna 2023 výkon súdnictva v predmetnej veci z krajského súdu na Správny súd v Bratislave (ďalej len „správny súd“).

II.

Skutkové východiská a sťažnostná argumentácia

3. Sťažovateľka v ústavnej sťažnosti uviedla, že v napadnutom konaní vedenom pred krajským súdom (aktuálne už správnym súdom) o jej žalobe proti rozhodnutiu Sociálnej poisťovne z 28. apríla 2020 o príplatku k vdovskému dôchodku dochádza k zbytočným prietahom. Žaloba bola podaná 3. júla 2020, avšak vo veci nebolo dosiaľ rozhodnuté ani nariadené pojednávanie. Od podania žaloby je krajský súd nečinný. Sťažovateľka podala 23. decembra 2022 predsedovi krajského súdu sťažnosť na prietahy v konaní, na ktorú do podania ústavnej sťažnosti nebolo odpovedané.

4. Podľa sťažovateľky v predmetnej veci nejde o žiadne zložité dokazovanie, ale len o právne posúdenie nesporných skutočností.

III.

Vyjadrenie správneho súdu, replika sťažovateľky

III.1. Vyjadrenie správneho súdu:

5. Správny súd vo svojom vyjadrení k ústavnej sťažnosti konštatuje, že predmetná vec je skutkovo a právne zložitá a je k nej potrebné naštudovať aj české sociálne predpisy. Zároveň uviedol, že jeho postup vo veci bol riadny a efektívny. Žiadal zohľadniť časovú náročnosť rozhodovania sudcov, poukázal na nedostatočnú obsadenosť súdu sudcami a na množstvo nerozhodnutých vecí, ktoré prevzal ku dňu svojho vzniku.

III.2. Replika sťažovateľky:

6. Sťažovateľka vo svojej replike k vyjadreniu správneho súdu poukázala na to, že posledný úkon pred podaním ústavnej sťažnosti (z 28. mája 2023, pozn.) vo vzťahu k účastníkom konania vykonal súd 4. marca 2021 a doplnenie repliky sťažovateľky z 30. septembra 2021 doručil žalovanej až 21. júla 2023, teda po 22 mesiacoch. Tiež zdôraznila, že v napadnutom konaní došlo v priebehu

20 mesiacov štyrikrát k zmene zákonného sudcu, čo nepokladá za riadny a efektívny postup. Vytkla, že ak štát nie je schopný súd personálne zabezpečiť, je to zodpovednosť jeho, nie sťažovateľky.

IV.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

7. Ústavný súd si pri výklade základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov garantovaného v čl. 48 ods. 2 ústavy osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote, preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (napr. II. ÚS 55/98, I. ÚS 132/03, IV. ÚS 105/07, IV. ÚS 90/2010).

8. Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov (i práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote) je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu (m. m. IV. ÚS 221/04, IV. ÚS 365/04).

9. Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným prietáhom, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (III. ÚS 111/02, IV. ÚS 74/02, III. ÚS 142/03) zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitost' veci, o ktorej súd rozhoduje, správanie účastníka súdneho konania a postup samotného súdu. V súlade s judikatúrou ESLP v rámci prvého kritéria ústavný súd prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (I. ÚS 19/00, II. ÚS 32/02). Podľa uvedených kritérií posudzoval ústavný súd aj ústavnú sťažnosť sťažovateľky.

10. Pokiaľ ide o právnu a faktickú zložitost' veci, kde je sťažovateľka žalobkyňou v konaní proti rozhodnutiu Sociálnej poisťovne o príplatku k vdovskému dôchodku, ústavný súd konštatuje, že obdobné konania možno zaradiť k štandardnej agende súdov v rámci správneho súdnictva, preto dĺžka konania pred správnym súdom nebola závislá od skutkovej či právnej náročnosti prerokovávanej veci. Reagujúc na vyjadrenie správneho súdu o skutkovej a právnej zložitosti veci a potrebe naštudovania aj českých predpisov v oblasti sociálnych vecí, ústavný súd konštatuje, že ani prípadná potreba oboznámenia sa s českou právnou úpravou nemôže ospravedlniť nedostatky zistené v postupe súdu, pretože ten nevykonal bežný administratívny úkon (zaslanie opätovnej výzvy na doručenie dupliky – bod 12) po dobu 2 rokov a 3 mesiacov, čo nemohla ovplyvniť potreba štúdia českých predpisov.

11. Pri hodnotení podľa ďalšieho kritéria, teda správania sťažovateľky v napadnutom konaní, ústavný súd nezistil takú okolnosť, ktorá by mala byť osobitne zohľadnená na jej ťarchu pri posudzovaní otázky, či a z akých dôvodov došlo v predmetnom konaní k zbytočným prietáhom.

12. Napokon ústavný súd hodnotil postup krajského súdu (aktuálne už správneho súdu) z hľadiska existencie zbytočných prietahov v doterajšom priebehu napadnutého konania, vychádzajúc z ústavnej sťažnosti, vyjadrenia správneho súdu a predloženého súdneho spisu. Súd bol nečinný vyše 2 roky a 3 mesiace, keď od výzvy žalovanej na dupliku v lehote 30 dní zo 4. marca 2021 vykonal ďalší úkon až 21. júla 2023, keď opätovne vyzval žalovanú na doručenie dupliky k replike, ako aj k doplneniu repliky sťažovateľky.

13. Vo vzťahu k obrane správneho súdu spočívajúcej v argumentácii o nedostatočnej obsadenosti súdu sudcami a o množstve nerozhodnutých vecí, ktoré prevzal, ústavný súd poukazuje na svoju ustálenú judikatúru, podľa ktorej nadmerné množstvo vecí, v ktorých štát musí zabezpečiť konanie, ako aj skutočnosť, že Slovenská republika nevie alebo nemôže v čase konania zabezpečiť primeraný počet sudcov alebo ďalších pracovníkov na súde, ktorý oprávnený subjekt požiadala o odstránenie svojej právnej neistoty, nemôžu byť dôvodom na zmarenie uplatnenia práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov a v konečnom dôsledku nezbavujú štát zodpovednosti za pomalé konanie spôsobujúce zbytočné prietahy v súdnom konaní (I. ÚS 35/03, II. ÚS 52/99). Ústavný súd neignoruje vyjadrenie správneho súdu o personálnej poddimenzovanosti jeho obsadenia sudcami, avšak primárnou úlohou ústavného súdu v konaní podľa čl. 127 ods. 1 ústavy nie je identifikácia zložky štátneho mechanizmu zodpovednej za zistený neželaný stav, ale účinná ochrana základných práv a slobôd sťažovateľky. Preto ústavný súd ani nemieni spochybňovať či vyvracať tvrdenia správneho súdu, ktorými naznačuje, že sám objektívne nenesie zodpovednosť za spomalenie priebehu konania vo veci sťažovateľky. Pre ústavný súd totiž jediné relevantné kritérium rozhodovania predstavuje zásah do základných práv sťažovateľky, prípadne jeho intenzita.

14. Vychádzajúc z uvedeného, ústavný súd dospel k záveru, že v napadnutom konaní došlo k zbytočným prietahom, a tým aj k porušeniu základného práva sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

15. Ústavný súd na základe svojho zistenia, že postupom krajského súdu došlo k porušeniu označených práv sťažovateľky, prikázal podľa čl. 127 ods. 2 ústavy správneho súdu, na ktorý prešiel výkon súdnictva v predmetnej veci z krajského súdu, aby v napadnutom konaní konal bez zbytočných prietahov, pretože označená vec nebola v čase rozhodovania ústavného súdu o ústavnej sťažnosti sťažovateľky právoplatne skončená.

16. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

17. Sťažovateľka v ústavnej sťažnosti žiadala o priznanie primeraného finančného zadosťučinenia v sume 1 500 eur, čo odôvodnila závažnosťou zásahu do jej práv a poukazom na nálezy ústavného súdu, kde sa iní sťažovatelia úspešne domohli zadosťučinenia za neprimeranú dĺžku konania v obdobných prietahových kauzách, ktoré sa vo veci samej týkali nápravy krívd spôsobených za bývalého režimu.

18. Cieľom primeraného finančného zadosťučinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie

vyššieho stupňa ochrany, nielen deklaráciu porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez porušovania základného práva (IV. ÚS 210/04).

19. Pri určení primeraného finančného zadost'učinenia ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti aplikovaných EŠLP, ktorý spravodlivé finančné zadost'učinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

20. Vzhľadom na doterajšiu dĺžku konania vedeného krajským súdom, ako aj na jeho uvedenú neodôvodnenú nečinnosť, berúc do úvahy predmet konania na krajskom súde (od 1. júna 2023 na správnom súde, pozn.), správanie s'ťažovateľky, ako aj všetky okolnosti daného prípadu, ústavný súd považoval priznanie sumy 800 eur pre s'ťažovateľku za primerané finančné zadost'učinenie. Vo zvyšnej časti požadovaného finančného zadost'učinenia, ktorú už ústavný súd nepovažoval za primeranú, návrhu s'ťažovateľky nevyhovel.

V.

Trovy konania

21. Podľa § 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti nahradil inému účastníkovi konania alebo štátu trovy konania.

22. Ústavný súd podľa § 1 ods. 3 a § 11 ods. 3 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov priznal s'ťažovateľke náhradu trov konania v sume 442,38 eur z dôvodu trov právneho zastúpenia, a to za dva úkony právnej služby vykonané v roku 2023 (príprava a prevzatie vecí a písomné vyhotovenie ústavnej s'ťažnosti) v hodnote po 208,67 eur vrátane dvoch režijných paušálov v hodnote po 12,52 eur. Náhradu za tretí úkon právnej služby – repliku s'ťažovateľky doručenú ústavnému súde 7. augusta 2023, ústavný súd s'ťažovateľke nepriznal, pretože jej obsah nepovažoval za taký, ktorý by prispel k bližšiemu objasneniu posudzovanej veci.

23. Priznanú náhradu trov konania je správny súd povinný zaplatiť na účet právneho zástupcu s'ťažovateľky (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 ods. 1 Civilného sporového poriadku) v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 28. septembra 2023

Robert Šorl
predseda senátu